

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת ההיסטוריה בחינוך הממלכתי

גילויי ערבות הדדית – חוסנו של העם היהודי

הנושא: גילויי ערבות הדדית – חוסנו של עם

תחום הדעת: ההיסטוריה

שכבת גיל רלוונטית: כיתות ח'

משך ההפעלה: בין שניים לארבעה שיעורים (בהתאם לבחירת המורה).

פיתוח: דר' טליה נגר

רציונל:

יחידת ההוראה, "גילויי ערבות הדדית חוסנו של עם" הינה יחידת הוראה אשר מדגישה את מתודת הלמידה המשמעותית, ומשלבת בתוכה את ארבעת העקרונות המודגשים במסמך זה, המתבססים על מהות האדם וההוויה האנושית ומהות החברה והסביבה בה הוא חי ויוצר.

1. עקרון האכפתיות Caring, כבוד, הערכה ואמון בין כל השותפים במעשה החינוכי הם הם תוכנה של יחידת ההוראה. הערבות ההדדית היא ביטוי לאכפתיות, לכבוד ולאמון בין בני אדם.

2. חוויה של אוטונומיה, שותפות וסינרגיה. התלמידים מתבקשים למלא משימה שתוצאותיה יהיו מגוונות. כל תלמיד יבחר למשל את הפנייה האישית שלו אל משה מונטיפיורי. המורה יבחר את הזמן שירצה להקדיש לנושא ואת הדרכים בהן יחפוץ "להפגיש" את תלמידיו עם חומר הלימודים (האזנה למוסיקה, כתיבה יוצרת...). המגוון של הדרכים ייצור שותפות

והקשבה לשותפים כך שהחומר שיופנם על ידי הכיתה יהיה גדול מהחומר שנחשף אליו כל אחד מהתלמידים.

3. זמן מרחב ושקט להקשבה והתבוננות פנימית- דגם ההוראה מייצר עבור התלמידים מרחב של זמן ושקט להקשבה פנימית ולחשיבה עצמית באמצעות האזנה למוסיקה, קריאת סיפורו של משה מונטיפיורי, והתעסקות עם השורש ע.ר.ב. אשר שולח אותם לעולמות פנימיים של חשיבה ו"חישה".

4. האדם כשלם – שימוש בדרכים מגוונות עליהן דברנו המקשרות לבסוף בין לימודי ההיסטוריה לתפיסה הערכית של הסולידריות החברתית והערבות ההדדית. הדרך ללמוד חומר עיוני באמצעות האזנה למוסיקה וקריאת סיפור – אלה הם המאפיינים של עקרון ההוראה הרביעי המתייחס לאדם כשלם.

המודל מעודד חשיבה מורכבת אודות סוגיה ערכית רלוונטית לעולמם של התלמידים.

דרכי הערכה :

גישת הערכה ביחידת הוראה הזו הינה גישת הערכה מתמשכת המלווה את ההוראה- למידה ומעודדת בתוך כך תהליכים מטה-קוגניטיביים, רפלקטיביים וחברתיים. הערכה מקיפה ורב-ממדית, הבוחנת קשת מגוונת של כישורים ושל מיומנויות ומתמקדת בכישורים קוגניטיביים ורגשיים-ערכיים, על הערכה להיות חלק בלתי נפרד מתהליך הלמידה. כלים כגון : מטלות ביצוע , תלקיט (פורטפוליו) , יומני תיעוד ורפלקציה עשויים לשקף את מאמציהם , את התקדמותם ואת הישגיהם של הלומדים.

מהלך השיעור :

המילים המסומנות מהוות קישורים לאתרים ומקורות מידע .

הגדרה: ערבות הדדית היא פעולת תמיכה או עזרה שמתבצעת בין שני גורמים, כאשר האחד עוזר לשני. הערבות יכולה להתרחש בין יחידים או בקבוצה. בעבודה זו נעסוק בערבות, ששררה בתוך עם ישראל במאה ה 19 .

ערבות הדדית היא אחד מערכי היסוד של העם היהודי . [כל ישראל ערבים זה לזה](#)" הוא ביטוי שטבעו [חז"ל](#) הביטוי מציין את הסולידריות בין יהודים ואחריותו של כל יהודי לשלומם ורווחתו של חברו. בראיה היסטורית ניתן לציין אירועים ומעשים רבים אשר ביטאו את הסולידריות ההדדית בין היהודים . גם כאשר קיבלו היהודים באירופה את [האמנציפציה](#) ויהודים רבים השתדלו להשתלב בחברה ובתרבות של מדינתם לא חדלו אלה לסייע לאחיהם בשעת מצוקה וזאת מבלי להתחשב במרחק הגאוגרפי או באזרחותם השונה .

[בספר הלימוד פרק יט](#) ניתן לקרוא על גילויי ערבות הדדית בין יהודים, על העזרה של יחידים וקהילות ליהודים הנמצאים במצוקה במדינות אחרות .

שאלה מרכזית עליה ננסה לענות במהלך השיעור :

גילויי הערבות ההדדית התקיימו הן ע"י אישים פרטיים אך גם ע"י ארגונים, מדוע לדעתכם , בחרו אותם אנשים לסייע ליהודים שאינם מכירים ?

על מנת לענות על השאלה המוצגת כאן נלמד קודם על דרכי הסיוע של משה מונטיפיורי וארגון כי"ח לעם היהודי במאה ה – 19 .

משה מונטיפיורי ופעילותו למען יהודים :

על פעילותו של משה מונטיפיורי ועזרתו ליהודים ניתן ללמוד ממקורות המידע הבאים:

- [ספר הלימוד פרק יט](#) .
- מאמר של יוחאי בן –גדליה [" נשות האסירים מדמשק "](#) בתוך סגולה 12 (2011), עמ' 76-77.
- השיר "השר מונטיפיורי " אשר כתב חיים חפר ושר יהורם גאון . מצורפים לכאן שני קישורים ובהם [ביצוע](#) השיר [ומילות](#) השיר . השיר מביע את ההערכה העצומה שחש העם היהודי כלפי פעילותו ועזרתו של השר משה מונטיפיורי .

משימה :

כתבו מכתב תודה מאת נשות דמשק לשר משה מונטיפיורי על עזרתו הרבה בפרשת עלילת הדם ,

המכתב יכול להיכתב כמכתב אישי או כמכתב רשמי על פי בחירתכם .

החלקים הקבועים בכל מכתב הם :

- הפנייה והברכה בתחילת המכתב .
- תאריך כתיבת המכתב ולעתים גם המקום שבו הוא נכתב .
- גוף המכתב המכיל לעתים קרובות פתיחה וסיום .
- חתימה וברכה בסוף המכתב .

מצורף לכאן [קישור ובו דף מידע העוסק בסוגת המכתב](#) , ומפרט את המאפיינים הלשוניים של המכתב .

ארגון כי"ח, "כל ישראל חברים", ופעילותו למען יהודים .

קראו את קטע המקור "[מטרות כי"ח 1896](#)" בספר הלימוד ע"מ 246 והשלימו את הטבלה תוך התייחסות לתחומי הפעילות של ארגון כי"ח

מצורף לכאן דף ובו מידע לגבי [תחומי חיים](#) .

תחומי חיים / היבט	המטרות של ארגון כי"ח

לשורש ע. ר. ב. יש שלוש משמעויות:

א. טעים ומתוק - ערב לחיך.

ב. מחובר - מעורב זה עם זה.

ג. אחראי - ערב כלפי האחר.

הביטוי "כל ישראל ערבים זה לזה" מחבר בין שלוש המשמעויות של שורש המילה.

נחזור לשאלה שהצגנו בתחילת השיעור :

גילויי הערבות ההדדית התקיימו הן ע"י אישים פרטיים אך גם ע"י ארגונים, מדוע לדעתכם, בחרו אותם אנשים לסייע ליהודים שאינם מכירים ?

ענו על השאלה תוך התייחסות למקור שורש המילה ערבות (ע.ר.ב.).

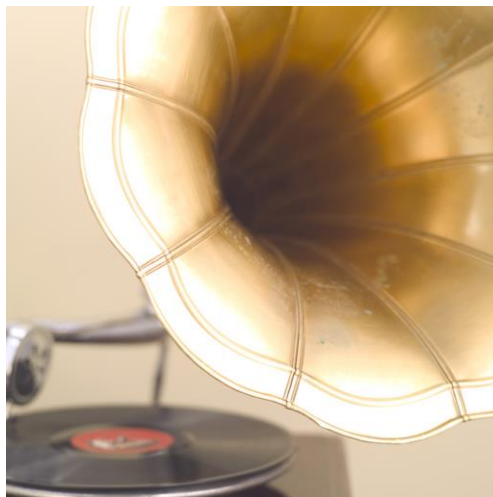
שאלות מנחות:

- מדוע הערבות ההדדית **ערבה לחיך** , כיצד תורמת הערבות ההדדית לנותן ?
  - כיצד הערבות ההדדית תורמת ל**חיבור** בין כל חלקי העם היהודי ?
  - כיצד הערבות ההדדית תורמת לתחושת **האחריות** והאכפתיות של הנותן ?
- התייחס בתשובתך לפעילותו של השר משה מונטיפיורי ולפעילות של ארגון כ"ח .

משימה :

- היכנסו לאתר גוגל ואתרו גופים אשר פועלים למען עזרה הדדית בחברה הישראלית כגון : עזרה לחולים , עזרה לקשישים , עזרה לנכים ועוד . ציינו כיצד מתקיימת העזרה ההדדית ומדוע היא חשובה .
- הציעו דרכים בהן אתם יכולים לסייע לאנשים הזקוקים לעזרה בתוך כותלי בית הספר או בישוב בו אתם גרים , תכננו תכנית עבודה לעזרה הדדית הכוללת דרכי פעולה ממשיות.

לסיום נשמע ביחד את השיר כל ישראל ערבים זה לזה

כל ישראל ערבים זה לזה

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9B%D7%9C_%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C_%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%9D_%D7%96%D7%94_%D7%9C%D7%96%D7%94

חז"ל

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%96%22%D7%9C>

אמנציפציה

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%A6%D7%99%D7%A4%D7%A6%D7%99%D7%94>

ספר הלימוד פרק יט

<http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93660278&sSelectedTab=tdBookInfo#245.1519.4.fitwidth>

משה מונטיפיורי – שר יהורם גאון

ביצוע

<http://www.youtube.com/watch?v=BxkXjEUyss>

מילים

<http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=465&wrkid=1273>

עלילת הדם בדמשק

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%9C%D7%AA_%D7%93%D7%9E%D7%A9%D7%A7

נשות האסירים מדמשק

<http://cahjp.huji.ac.il/sites/default/files/Segula%2012%20YBG.pdf>

מאפיינים לשוניים של המכתב .

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=13743>

קטע מקור כיח

<http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93660278&sSelectedTab=tdBookInfo#248.123.4.fitwidth>

השיר כל ישראל

<http://www.youtube.com/watch?v=RHolJh7C6uM&feature=plcp>

תחומי חלים

תחום פוליטי – מתאר את פעולות האדם שקשורות ליחסים בין האזרח לממשלה או לשלטון, ליחסים בין מדינה למדינה.

לדוגמא: הכרזת מלחמה או שלום, שליחות שגרירים, הטלת מיסים, ובחירות קשורים לתחום הפוליטי.

תחום צבאי – מתאר את פעולות האדם שקשורות לענייני צבא וביטחון.

למשל: אימונים צבאים, מלחמות, פיגועים.

תחום כלכלי – מתאר את פעולות האדם שעוסקות בענייני כסף, מסחר, תעשייה, חקלאות, אוצרות טבע, בורסה, עבודה, עליית מחירים, קניה ומכירה.

תחום תרבותי – מתאר את פעולות האדם הקשורות לבידור, קולנוע, מחול, אומנות, אופנה, מוסיקה ועוד.

תחום לימודי – מתאר את פעולות האדם הקשורות בחינוך והשכלה, למשל: בתי ספר, אוניברסיטה, מדע, ספריות ועוד.

תחום חברתי – מתאר את פעולות האדם הקשורות למעמד שלו בחברה. וגם לזכויות ולחובות שיש לכל אחד בתוך החברה. יחסים בין קבוצות בחברה, עבדות וחופש ועוד.

תחום דתי – מתאר את פעולות האדם הקשורות לאמונתו ומצוותיו.

למשל: מקומות קדושים לדתות השונות, בתי כנסת, מסגדים, כנסיות ועוד.

תחום לאומי – מתאר את פעולות האדם הקשורות לעם שלו. למשל: הקשר שלו למולדת, ההשקעה של האדם במדינה, המאבק של עם על מדינה משלו.

תחום דמוגרפי – מתאר את השינויים שחלים אצל אנשים שעוברים ממקום למקום וגם גידול של אוכלוסייה והתמעטות של אוכלוסייה.

[חזר](#)